

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ "ΔΕΣΜΟΣ" - ΛΕΩΦ. ΣΥΓΓΡΟΥ 4, ΑΘΗΝΑΙ

18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ - 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1975

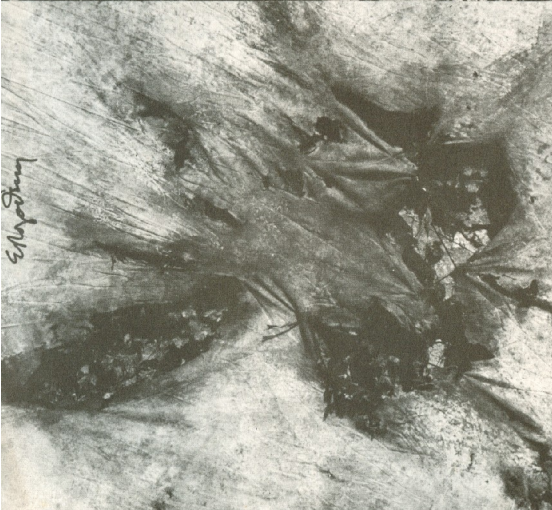
Προπομπή από την Φύση το έργο
το εορταστικό

στο έδαφος

Η Φύση με την ανεργία, για να έρθει η δύναμη της Ήρας, με την κούραση της δόξης - εορταστική - για την παραγωγή - ανάδειξη ανεργία

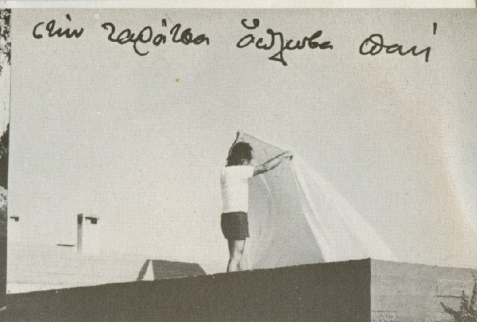
στο έδαφος

στο έδαφος

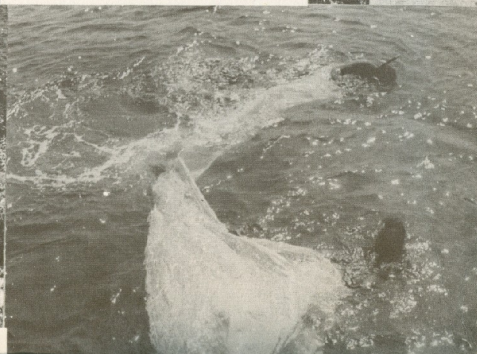
ΣΤΑΘΗΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ

στην παραλία Σαχώρα Θάρι

Στις 10 Αυγούστου 1975,
στο "Ασολακίνο" -
Νέο Ρίγιον
πρώτοι είσοι
με' εγώ.....

πρώτοι είσοι
με' εγώ

32 είσοι ή φίλοι
Σαχώρα για είσοι

Σαχώρα
στο Θάρι

Στις 11 Απριλίου
κάνανε μια "βραχονησίδα"...

βράχια ή Θάρι και με' εγώ

βράχια
στο Θάρι

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ ΔΕΣΜΟΣ

'Απολλώνιο - Πόρτο Ράφτη

Σεπτέμβριος 1975

Σ Υ Σ Χ Ε Τ Ι Σ Ε Ι Σ

'Η παρουσίαση από τό "Δεσμό" στο "'Απολλώνιο" (12.9.75) ενός πρωτότυπου διευπτότατου γεγονότος - χώρος, ήχος, στη δουλειά του Στάθη καί του 'Ανέστη Λογοθέτη - καί μάλιστα μέ πολλαπλές προεκτάσεις (φύση, πανί, χρώμα, οικόδομημα, ύπαιθρο, έσωτερικό, προβολές διαφανειών, κείμενα, πολυμορφικές παρτιτούρες, ακροάσεις ήχογραφήσεων) έπιζητεί νά παρακινήση τόν "άκροατή-θεατή" ν'άναζητήσει, νά σταθμίση, καί ν'άφομοιώση τόσο συνειδητά όσο κι'ύποσυνείδητα, μέ σειρά συσχετίσεις ανάμεσα στά συστατικά στοιχεία του γεγονότος αυτού. Βέβαια σέ πρώτη προσέγγιση μέ αρκετά σημαντική απόσταση φαίνεται νά χωρίζη τόν κόσμο του χώρου του Στάθη άπ'τόν κόσμο τών ήχων του 'Ανέστη, μέ κι'ό καθένας τους μ'έμφαση καί σταθερότητα κρατά άποκλειστικά δική του τήν έδομορφία τής περιοχής που έξερευνά. Μία πιο προσεκτική όμως εξέταση αφήνει νά φανούν λίγο-λίγο ώρισμένες αντίστοιχίες που αρχίζουν νά δικαιώνουν τήν προσέγγιση που έπιχειρήθηκε. Μία άδρή, τύμια, ξεκάθαρη, ρωμαλέα, καί συχνά βίαιη κι'έπιθετική στάση στηρίζει από κάθε πλευρά πειστικά τό παρουσιαζόμενο αντικείμενο στίς μεγάλες του γραμμές, ένω ή σφρηγηλότητα αυτή τής διατύπωσης περιβάλλει μέ στοργή ένα άλλο, πιο ένδόμυχο μυστικό: τήν πλαστικότητα, τήν τρυφερότητα, καί τήν εύλυγσία τής εύφάνταστης λεπτομέρειας, δοσμένης πάντα μ'άκρίβεια, κοφτά, αίχμηρά. Σ'όλόκληρο τό φάσμα τών κλιμάκων που γίνονται άντιληπτές, άπ'τίς πλατύτερες ως τίς μικροσκοπικές, μέ φανερή ιεράρχηση εξασφαλίζει μαζί τόσο ένότητα καί συνέχεια στη σύλληψη, όσο καί σαφήνεια στη διάρθρωση. 'Η παρουσία του γεγονότος - είτε στο χώρο είτε στόν ήχο - είναι αδιάκοπα αλλά κι'έντεχνα δυναμική, συχνά έκρηκτική σέ τρόπο που νά φαίνεται βαρύτερο καί ούσιαστικώτερο. Μάλιστα ή έπιβολή του στόν "άκροατή-θεατή" γίνεται έτσι μέ τρόπο που νά τονίση συχνά τίς υποβαλλόμενες κολοσιαίες, υπεράνθρωπες διαστάσεις του.

Ὁ Στάθης Λογοθέτης μέ τό ἀποφινό του "ἔργο-γεγονός" μπαίνει σέ μιὰ πέμπτη φάση στήν ἐξερεύνησή του τῆς σχέσης "ὕλικου-θεατῆ" πού τόν ἀπασχολεῖ ἐδῶ καί πάνω ἀπό δέκα χρόνια: τῆ βύαιη ἐπενέργεια τοῦ καλλιτέχνη πάνω στό ὕλκός του (1η φάση), τήν εἴχαν διαδεχθεῖ ἡ σύγκρουση δύο ὕλικῶν (2η φάση), ἡ τροποποιητική ἐπενέργεια τοῦ θεατῆ πάνω στό ὕλκός (3η φάση), τέλος ἡ αὐτοδιάλυση καί αὐτοκαταστροφή τοῦ ὕλικου στό χῶρο (4η φάση), ἐνῶ τώρα (5η φάση) τό ὕλκός ἐκτίθεται, πρὶν χρησιμοποιηθῆ, στήν ἐπενέργεια τῆς φύσης: τῆς γῆς (θάβεται βαθειά μεσ'τό χῶμα), τοῦ νεροῦ (στερεώνεται σ'ἕνα βράχο ὑποβρύχια), τοῦ ἀέρα (ἀφήνεται ἐλεύθερο στήν ἀτμόσφαιρα πάνω στήν ταρατσα). Ἡ ἔκθεση τοῦ "κάμποτ" ἐπί ἕνα μήνα στά στοιχεῖα τῆς φύσης ἀλλοιώνει τήν ὑφή του, τό "πατινάει", τό "γερνάει", τό "ἀδροποιεῖ". Ἐνα τέτοιο "πλουσιώτερο" ὕλκός ξεκινῶντας ἀπό ἕνα "ἐπίσημο ἔργο" στό ἀνοιχτό ἰσόγειο, περνῶντας μέσα ἀπό ἕναν μικρό φεγγίτη, ἀπλώνεται γύρω ἀπ'τό σπύτι, τό ἀγκαλιάζει, τό "φασκιώνει", τό σφίγγει, καί τελειώνοντας τήν πολύπλοκη διαδρομή του σκαρφαλώνει στήν ταρατσα καί χάνεται, ἔχοντας προσφέρει προηγουμένως δύο ὑπαίθριες λευκές ὀθόνες γιά προβολές ἄλλων δεικῶν του ἔργων καί διαφανειῶν ἀπό "πολυμορφικές" καρτιτοῦρες τοῦ ἀδερφοῦ του Ἀνέστη. Τό "κάμποτ" αὐτό, βαμμένο μ'ἄγρια, καυτά χρώματα - κίτρινα, πορτοκαλλιά, κόκκινα, καφέ, μαῦρα - σημαδεύει τό χῶρο στό πέρασμά του καί μέ τήν τριδιάστατη ἀνάπτυξή του ξετυλίγεται σ'ἕνα ἀδιάκοπο, δυναμικό γεγονός μεγάλων διαστάσεων.

Τῆ μουσική τοῦ Ἀνέστη τήν εἰκονογραφοῦν τρεῖς ἔντονα διαφοροποιημένα παραδείγματα: στή μιάν ἄκρη βρίσκομε τήν ὀμαλή, ἀδιάκοπη, καί φαινομενικά, ἕως ὑπόκουφα ἤρεμη ροή - πού ὅμως δέν ἀποκλείει καί τά πολύ ἔντονα κορυφώματα - τῆς "Στυγός", τοῦ νεκρῆκά παγεροῦ ποταμοῦ τοῦ Ἄδη, σ'ἐνδόργανη ἀπόδοση, σάν εἰκονογράφηση τῆς τοπολογικῆς συνέχειας, ἀλλά καί τῆς ἀκατάπαυστης νευρικῆς "μικροδόνησης" πού συντηρεῖ τήν κίνηση. Στή μέση, τ' ἄλλα τρεῖς ποτάμια τοῦ κάτω κόσμου, "Πυριφλεγέθων, Ἀχέρων, Κωκυτός", μᾶς προσφέρουν, σέ χορωδιακή κυρίως ἀπόδοση καί σέ τρεῖς συσχετισμένες εἰκό-νες, μιὰ ὠραϊότατη μεῖξη κειμένων ἀρχαίων καί γνήσιας δημοτικῆς ποιήσης, πού τονίζουν τήν ἱστορικῆ συνέχεια καί τῆ λυρικῆ ἀντιστοιχία τῶν ἀξέδων

στό μῦθο καί στό τραγοῦδι μας, δοσμένων σ' ἐπιδέξια συμπλεκόμενες μουσικές μονοκοντυλιές. Ἡ τεντωμένη συνέχεια ὄλων αὐτῶν τῶν καταχθόνιων ποταμῶν στήν ἀδιάκοπη ροή τους θυμίζει ἔντονα τό σφιχτό τυλίγμα καί τήν ἀτελείωτη ἀνέλιξη τοῦ "κάμποι" τοῦ Στάθη γύρω ἀπό ἕνα ὁλόκληρο οἰκοδόμημα. Στήν ἄλλη ἄκρη, ἡ τοπολογική ἀσυνέχεια εἰκονογραφεῖται χαρακτηριστικά μέ τίς κοφτές ριπές, πού χωρίζονται ἀπό ἀπότομα κενά διαρκῶς, τῆς "Διάχυσης": ὁ ἐνδύργανος μουσικός ἴστος διαλύεται τώρα σέ χιλιάδες πετράδια, σταγόνες, γωνιώδη κα' ἐκρηκτικά, μεμονωμένα μικρογεγονότα, πού ὅμως πάλι ὑπακούουν σέ μιάν ὑπέρτατη ἀρχιτεκτονική πού τά συνδέει ἐσωτερικά, παρά τά ἄπειρα ἐνδλάμεσα κενά. Καί πάλι ἐδῶ ἡ διασπορά τῆς ἠχητικότητας σέ μύρια ἀνεξάρτητα μέρη θυμίζει τόν κοκκώδη ἴστό τοῦ "γερασμένου" κάτω ἀπ' τήν ἐπέδραση τῆς φύσης "κάμποι".

Ἡ γεωμετρία τῆς μουσικῆς ὑφῆς σιά τρία αὐτά παραδείγματα ἀναπτύσσεται ἔτσι σέ κάποιε συσχέτιση μέ τήν τοπολογική δομή τοῦ πλαστικοῦ "ἔργου - γεγονότος": συνέχεια-ἀσυνέχεια, ροή-στάση, χαλάρωση-ἐνταση, ἱεράρχηση μακροδομῶν-μικροδομῶν, τραχύτητα-ἀπαλότητα, δημιουργία-καταστροφή, βελιότητα-τροφερότητα, προσήλωση-φυγή, ἔκρηξη-νηφαλότητα, ἀύχμηρότητα-ἀπάμβλυση, πρόκληση-συγκράτηση, καί πολλά ἀκόμη τέτοια ζευγάρια ἀντιθετικῶν ἐννοιῶν, ἐνεργοῦν σάν πόλοι θετικοῦ-ἀρνητικοῦ γιά τή γένεση, ἀνάπτυξη, κα' ἀνάπλαση γύρω ἀπ' αὐτούς τῶν γεγονότων τοῦ χώρου καί τοῦ ἤχου πού ἐπιχειρεῖται νά δειχτοῦν ἐδῶ σέ μιὰ σειρά ἀμοιβαίων συσχετίσεων. Χωρίς νά ἐκβιάζει κανεῖς τεχνητούς παραλληλισμούς, εἶναι φυσικό νά διαπιστώσῃ τό πῶς ἕνα πλέγμα ἀπό ἐσωτερικά ρεύματα ἐμφυχώνει τοὺς δυό αὐτοὺς βασικά αὐτοτελεῖς κόσμους, ἂν τοὺς εἰσδεχτῆ κανεῖς ἐλεύθερα σ' ὅλη τους τή βία ἀμεσότητα. Θά διασθανθῇ τότε πόσο περισσότερες, πόσο ἐναργέστερες εἶναι οἱ συσχετίσεις πού μπορεῖ νά τοὺς γεφυρώσουν καί ν' ἀναδεύσουν τίς βαθύτερες ὁμοιοτήτες τους, αὐτές πού μόνο μιὰ στενή ἐπαφή μέ τήν πραγματική οὐσία τους μπορεῖ νά τίς ἀποκαλύψῃ μέσα στήν πολλαπλότητα τοῦ σύνθετου αὐτοῦ καί πολύμορφου γεγονότος.

Πέρα απ'τό άκουσμα τής μουσικῆς τῶν τριῶν αὐτῶν ἔργων τοῦ 'Ανέστη, θά παρουσιασθῆ σέ διαφάνεια ἢ παρτιτουρα τοῦ πολυσύνθετου ἔργου τοῦ "Δυναπόλις", ἐμπνευσμένου απ'τὴν ὁμώνυμη σύλληψη τοῦ Κωνσταντίνου Δοξιάδη, συμπατριώτη τοῦ 'Ανέστη. Ὅταν πρωτοσυναντήθηκαν τό Δεκέμβρη τοῦ 1962, κί'ὁ μέγάλος ἀρχιτέκτονας καί δημιουργός τῆς οὐκιστικῆς παρουσίας τῆς ἀπόφεις του γιά τῆς δυναμικά ἀναπτυσσόμενες σημερινές πόλεις, τῆς "δυναπόλις", ὁ 'Ανέστης συνέλαβε τὴν ἰδέα ἑνός μουσικοῦ ἔργου πού ν'ἀπεικονίζη τὴν πολυσχιδῆ αὐτὴ δυναμικὴ ἀνάπτυξη. Ἡ σύνθεση αὐτὴ (1963), μιά απ'τῆς σημαντικώτερες τοῦ 'Ανέστη, ὅπως λέει ὁ ἕδιος, παρουσιάζεται τώρα σάν φόρος τιμῆς στή μνήμη τῆς δημιουργικῆς προσωπικότητας τοῦ Δοξιάδη (+28.6.1975) ἐδῶ στό "Απολλώνιο", πού τό σχεδίασε ὁ ἕδιος μέ τόση ἀγάπη σάν δεῦγμα μιᾶς ἀνθρώπινης κοινότητας πού συνεχίζει τὴν ἑλληνικὴ παράδοση καί πού σέβεται ξεχωριστά τόσο τό τοπίο ὅσο καί τόν ἄνθρωπο πού τό κατοικεῖ.

Γιάννης Γ. Παπαϊωάννου
8.8.1975